

Lei-Document 41

15 SEPTEMBER 2014

LeiDocument is een uitgave van de Leido Academy

1 INLEIDING

Het nieuwe studiejaar is nauwelijks begonnen en we kunnen nu al aangeven dat er binnen het hbo – en dan specifiek bij de Vereniging Hogescholen en bepaalde ‘eerst maar eens afwachten’ instellingen – een omslag gaande is als het gaat om het invoeren van de Ad. Deze graad wordt nu meer en meer gezien als een mogelijkheid om binnen de beroepskolom de doorstroom en aansluiting te bevorderen. Ook is de Ad een prima instrument voor het flexibiliseren van leerwegen, gelet op de opscholing van werkenden.

In dit (korte) nummer gaan we hierop in aan de hand van de inleiding die Thom de Graaf als voorzitter van de Vereniging Hogescholen hield bij de opening van het studiejaar bij de HAN, alsmede met gebruikmaking van de toespraak die Huib de Jong als rector van de HvA voorlegde aan medewerkers en andere belangstellenden bij de start van het studiejaar van zijn hogeschool.

Daarnaast laten we een passage zien van een artikel dat de VLHORA (de VH van Vlaanderen) deze week plaatste in de krant De Standaard. Daarin wordt de noodklok geluid over het hbo omdat er plannen zijn om fors op het onderwijs te bezuinigen. En daarbij speelt de Vlaamse Ad, HBO5, ook een rol.

Tenslotte geven we de link naar een Plan van Aanpak voor het ontwikkelen, aanvragen en invoeren van een Ad. Maar dan nadrukkelijk gezien van een branche of een andere werkgeversorganisatie, dus als men daar het initiatief wil nemen. Mogelijk dat dit stuk ook voor andere groepen die met de Ad aan de slag willen, een aantal interessante aanknopingspunten biedt.

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Toespraak Thom de Graaf – mede over de Ad	1
3	Toespraak Huib de Jong (HvA) – over plannen met de Ad	2
4	VLHORA in het geweer tegen bezuinigingen in het hbo	2
5	Plan van Aanpak ontwikkeling Ad, gezien vanuit een branche	3
6	Diplomabonus Ad	3

2 TOESPRAAK THOM DE GRAAF – MEDE OVER DE ASSOCIATE DEGREE

Bij de start van het nieuwe studiejaar hield Thom de Graaf als voorzitter van de Vereniging Hogescholen een inleiding over het hbo, en de positie die deze sector verdient in het hoger onderwijs. Daarin wijdde hij ook een passage aan de Associate degree, als een onderdeel van het systeem om in te kunnen spelen op de doorstroom vanuit het mbo naar het hbo.

Uiteraard past de Ad ook bij andere zaken die hij de revue liet passeren, zoals de flexibilisering van het deeltijdse onderwijs. Maar het feit dat – nu de Ad een volledige plek in het hbo heeft gekregen – vanuit de VH de Ad op de agenda van de hogescholen is gezet, is zonder meer het vermelden waard.

Hier de passage waarin de Ad voorkomt. Een groot deel van de inleiding is te vinden in annex 1 van dit LeiDocument.

We willen jonge mensen opleiden om een open blik te hebben op een open internationale samenleving die niet langer meer in hokjes is opgedeeld. Maar dat doen we nog steeds binnen

strikte scheidingen tussen universiteiten, hogescholen en middelbaar beroepsonderwijs. Dat is echt niet meer van deze tijd en op den duur ook niet meer houdbaar.

De praktijk vraagt om meer verbinding en meer integratie van onderwijsniveaus, meer samenwerking om juist die rigide grenzen te overschrijden. Bijvoorbeeld de Associate Degree-opleidingen om de aansluiting tussen mbo4 en hbo te verbeteren. Of de academische route die her en der door hogeschool en universiteit worden geboden om goede hbo-studenten na hun bachelor direct in een wo-master te laten instromen. Van hbo-professionals vragen we terecht gevoel voor innovatie en kennis van onderzoek.

3 TOESPRAAK HUIB DE JONG (HvA) – OVER PLANNEN ROND DE ASSOCIATE DEGREE

Bij de opening van het HvA-studiejaar heeft Huib de Jong als rector van de hogeschool laten weten dat het CvB graag aan de slag wil met de Associate degree. Dat zou moeten gebeuren via de invoering van een 'community college'. Naar we hebben begrepen gaat het om de aanpak die in Rotterdam wordt gehanteerd met de Rotterdam Academy – en hetgeen wij in de schijnwerpers gaan zetten onder de naam 'Regionaal Associate College (RAC)'.

We geven de betreffende passage uit zijn inleiding. Een deel van het gehele verhaal is te lezen in annex 2.

1. Opleiden voor de regionale arbeidsmarkt

De HvA is de hogeschool van én voor Amsterdam. Het afleveren van geschikte professionals (Human Capital) voor de regio is daarom onze belangrijkste opdracht. We volgen hierin de veranderende vraag van onze partners op de Amsterdamse arbeidsmarkt door intensief samen te werken binnen de Amsterdam Economic Board; het belangrijkste Amsterdamse cluster van bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen als het gaat om kennis en innovatie.

We zien dat MBO-talent onnodig strandt in het HBO. En dat is jammer, want dat is weggegooid talent. Dat zijn slimme en gemotiveerde jongeren die de Amsterdamse kenniseconomie maar al te goed had kunnen inzetten. We gaan deze ambitieuze jongeren uit het MBO de hand reiken en zijn daarover met het Amsterdamse ROC's in gesprek. We denken erover om een community-college op te richten, waarin naast doorstroommodules ook daarop afgestemde 2-jarige opleidingen (associate degrees) worden ondergebracht.

4 VLHORA IN HET GEWEER TEGEN BEZUINIGINGEN (OOK DUS VOOR HBO5)

Er zijn plannen om het Vlaamse hbo flink te gaan korten bij het bekostigen ervan. Dat heeft, in combinatie met het verhogen van de collegegelden (die overigens aldaar nog veel lager zijn dan bij ons), allerlei gevolgen voor de mogelijkheden om aan een hogeschool te gaan studeren.

Nu is men in Vlaanderen al geruime tijd bezig met de invoering van HBO5, onze Associate degree – met voortdurend andere decreten, constructies en verantwoordelijkheden. Maar deze programma's moeten er nu toch gaan komen, zonder extra resp. een passend budget, zoals lijkt op te stijgen uit recente plannen.

De Vlaamse vereniging voor hogescholen, de VLHORA, heeft daarom een vlammend artikel gepubliceerd. In annex 3 is het te vinden. Hieronder in het kader de passage waarin ook HBO5 wordt genoemd (om te laten zien dat er op beide fronten onder de NVAO aan 'level 5' wordt gewerkt...).

Een ad-hoc-commissie van het Vlaams Parlement die in 2010 de overgang voorbereidde van een deel opleidingen van de hogescholen naar de universiteiten (waar ze overigens meteen een stuk beter betaald worden), stelde al dat na de integratie een forse injectie in de hogeschool-opleidingen nodig was. Ook experts als Dirk Van Damme (Oeso) blijven pleiten voor de bestending van de grote deelname aan het hoger onderwijs en beseffen dat daartoe een inhaalbeweging nodig is. Willen we bovendien het hoger beroepsonderwijs (HBO5), dat belangrijk is voor de aanwending van elk talent en voor het oriënteringsproces, echt uitbouwen zoals ook in het regeerakkoord wordt aangekondigd, dan zijn ook daar middelen voor nodig.

Met elke besparing in de hogescholen schiet de regering zichzelf in de voet. Het wordt duidelijk dat deze Vlaamse regering ervoor kiest om minder zelf vanuit de publieke middelen in het hoger onderwijs te investeren en om (via hogere inschrijvingsgelden) een grotere bijdrage van het individu te vragen. Dat is niet de keuze van de hogescholen, maar het is wel onmogelijk met nog minder middelen een behoorlijke kwaliteit van onderwijs en begeleiding te bieden. Omdat de hogescholen al het slechtst gefinancierd zijn en ook niet uit onderzoeksmiddelen kunnen putten, dreigen de besparingen de hogescholen nog harder te treffen dan de universiteiten.

5 PLAN VAN AANPAK – AANVRAGEN ASSOCIATE DEGREE (VOOR BRANCHES)

De gedachte om een Associate degree te gaan ontwikkelen zal in het algemeen in eerste instantie opkomen bij een hogeschool, bij een bepaalde opleiding. Maar er kan ook een handreiking worden gedaan door een mbo-instelling die als eerste merkt dat afgestudeerden niet meer zo snel aan de bak kunnen komen en worden verdrongen door hoger opgeleiden. Dat kan een signaal zijn voor het gaan ontstaa van functies op een hoger niveau, los nog van de eisen die steeds meer vragen van mensen die bepaalde beroepen willen uitoefenen.

Echter, ook een branche, een beroepsvereniging of een andere werkgeversorganisatie kan het voortouw nemen. Uit signalen die voortvloeien uit de scholing die aan de betrokken werknemers wordt gegeven om een bepaalde functie te kunnen invullen, kan blijken dat het noodzakelijk is om serieus te gaan nadenken over het inzetten van een Associate degree. Dan is er actie nodig, om alles op de rails te zetten, samen met een of meer hogescholen die de bijbehorende bacheloropleiding aanbieden.

Om zo'n organisatie inzicht te geven in wat er zoal komt kijken bij het proces voorafgaande aan de daadwerkelijke start van de Ad en wat de rol daarbij is, is er binnen het Landelijk Netwerk Ad in samenspraak met MKB-Nederland/VNO-NCW een 'plan van aanpak' opgesteld. Het is een handreiking, niet meer maar ook niet minder. Het is geen vaststaand recept dat bij goed gebruik ervan tot succes leidt; er zal veel werk moeten worden verzet (maar dat weten de insiders bij de hogescholen wel degelijk...).

Het document is op twee plaatsen te downloaden:

1. <http://www.deassociatedegree.nl/veelgestelde-vragen/werkgevers/> (kwestie van doorklikken e.d.)
2. <http://www.leidoacademy.nl/> (bij documenten/nieuws – en dan bij 'handreikingen')

Vragen, opmerkingen, suggesties... ze zijn van harte welkom

6 DIPLOMA-BONUS VOOR DE ASSOCIATE DEGREE

Bij het behalen van het Bachelordiploma is er sprake van een 'bonus' voor de hogeschool. Dat is een jaar bekostiging, zo ruwweg gesteld – dus 25% extra als een student vier jaar lang is bekostigd. Bij de invoering van de Ad is voorgesteld om voor degenen die een Ad behalen, daarvan de helft te laten uitbetalen als Ad-bonus. Als deze student later de Bachelorgraad verwerft, wordt aan de (andere) hogeschool de resterende helft toegekend.

Nu houdt dit alles een verschuiving binnen het systeem in. Waar nu die bonus pas na vier jaar wordt meegenomen in de lump-sum, zal dat voor een deel van de studenten (die dus de Ad behalen – en gaan werken, want gaan ze meteen verder studeren, dan kun je als overheid eerst afwachten – tot bekend is wat er gebeurt met het behalen van de Bachelor) al eerder moeten geschieden. Anders gezegd, een deel van de bekostiging wordt naar voren gehaald.

OCW is bezig met dit alles in het vat van de bekostigingssystematiek te gieten. Zodra hierover meer bekend is, wordt er uiteraard aandacht aan besteed.

Annex 1 - TOESPRAAK THOM DE GRAAF (VH)

We geven hier een groot deel van de toespraak van Thom de Graaf, vz VH, bij de opening van het studiejaar bij de HAN.

(...)

Die bezieling en de vrijheid die daarbij hoort zijn hard nodig., want er is veel te doen. Gaat u maar na:

- De studentenaantallen zijn in het HO in zestig jaar ongeveer vertienvoudigd maar de laatste jaren is er echt een explosieve groei geweest. Van 477.000 studenten in 2000 naar 657.000 in 2010, een groei van bijna 30% in 10 jaar.
- De middelen voor het HO zijn overigens niet navenant meegegroeid, per saldo valt er dus per student minder te besteden dan vroeger.
- De diversiteit van de instroom neemt toe, de achtergronden en herkomst van studenten en dus ook hun individuele behoeften variëren sterk.
- Hogescholen en universiteiten worden gevraagd zich te profileren en van elkaar te onderscheiden, geen confectie meer maar maatwerk;
- En tot slot: iedereen vraagt meer kwaliteit: beter studiesucces, topopleidingen, minder uitval zonder diploma, betere toegankelijkheid en natuurlijk ook meer en beter onderzoek dat bijdraagt aan innovatie en economische groei.

Als je dit bij elkaar optelt, is het überhaupt een enorme prestatie dat de hogescholen in staat zijn kwaliteit te leveren. Al helemaal als je bedenkt dat dat gebeurt in een ouderwets onderwijsstelsel dat gebaseerd is op segregatie van sectoren. We willen jonge mensen opleiden om een open blik te hebben op een open internationale samenleving die niet langer meer in hokjes is opgedeeld. Maar dat doen we nog steeds binnen strikte scheidingen tussen universiteiten, hogescholen en middelbaar beroepsonderwijs. Dat is echt niet meer van deze tijd en op den duur ook niet meer houdbaar.

De praktijk vraagt om meer verbinding en meer integratie van onderwijsniveau's, meer samenwerking om juist die rigide grenzen te overschrijden. Bijvoorbeeld de Associate Degree-opleidingen om de aansluiting tussen mbo4 en hbo te verbeteren. Of de academische route die her en der door hogeschool en universiteit worden geboden om goede hbo-studenten na hun bachelor direct in een wo-master te laten instromen. Van hbo-professionals vragen we terecht gevoel voor innovatie en kennis van onderzoek.

Reflective practioners.

Dat geldt voor veel universitaire studenten ook. Die worden lang niet allemaal opgeleid voor de wetenschap, dat is een fictie. Door de massificatie zijn tal van universitaire studies opgeschoven in de richting van beroepsuitoefening, een praktisch vak op niveau. Ik vind dat heel begrijpelijk. Het is daarom weinig zinvol om universiteiten te bekritisieren omdat ze bachelors en masters aanbieden met een hoofdzakelijk beroepsgericht karakter. Net zo weinig als hogescholen te verwijten valt dat ze "universiteitje willen spelen" als zij hun masters en hun onderzoek willen uitbreiden.

Theoretische en praktische kennis en vaardigheden op verschillende niveaus hebben we nodig, overall. Daar vraagt de moderne samenleving om: 21st-century skills. En die niveaus gaan elkaar steeds meer overlappen. De commissie-Veerman zag dat al, ik herinner mij dat Cees Veerman daar drie jaar geleden hier bij de opening van het HAN-jaar over sprak.

Die integratie en die samenwerking zijn bij het onderwijs nodig – hier in Arnhem volgen bijvoorbeeld tandheelkunde-studenten en mondhygienisten voor een stuk dezelfde opleiding, en mooi voorbeeld. En in het onderzoek is aansluiting binnen de keten van fundamenteel via toegepast tot vraaggestuurd praktijkgericht onderzoek een absolute must om een innovatieve economie te worden. Iedereen heeft daar de mond over vol. Maar we leven tegelijkertijd toch nog in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Het wettelijk systeem van strikt gescheiden vormen van onderwijs heeft zijn wortels zelfs in de 19de eeuw, heel ver verwijderd van de digitale en internationale toekomst waarin wij onze studenten laten springen.

In andere landen zijn de scheidslijnen tussen de verschillende hoger onderwijstypes vervaagd of zelfs opgeheven. Verstandig, want zo laat je het hoger onderwijs zich organisch ontwikkelen zonder te knellende banden of restricties. Sterke opleidingen met een uitgekiende mix van theoretische, analytische en praktische elementen kunnen zich zo buiten de formele ouderwetse scheidslijnen ontwikkelen.

Dames en heren,

Ik pleit er niet voor om het binaire systeem zoals wij dat in Nederland kennen, de scheiding tussen hbo en wo, per direct af te schaffen. Maar ik pleit er wel voor om in een tijd van "open grenzen", die "open grenzen" ook in het Hoger Onderwijs te introduceren. Een beginnetje is er al: bachelors en masters uit het hbo kunnen voortaan ook de internationaal gebruikelijk titels voeren van BA of BSc en MA of MSc. Die gelijkschakeling is niet alleen terecht gelet op het niveau maar ook een stap in de richting van verdere ontgrendeling.

In de toekomst moet een getalenteerde hbo-er niet door talloze hoepels hoeven springen om door te stromen naar een wo-master. En omgedraaid moet een meer praktisch georiënteerde slimmerik het niet als een demotie beschouwen als hij in plaats van de meer theoretische opleiding kiest voor de hbo-master.

In die toekomst heeft het ook geen zin dat opleidingen die min of meer hetzelfde zijn niettemin toch twee keer worden aangeboden, één aan de universitaire kant van de streep en één in het hbo. In de economische disciplines kan ik eerlijk gezegd het kenmerkende onderscheid vaak al niet meer ontdekken.

In die toekomst zijn de behoefte en het talent van de individuele student maatgevend, niet de ooit getrokken lijntjes. Wat wij nu te bieden hebben is nog voornamelijk *'one size fits all'*, maar de vraag naar maatwerk neemt rap toe.

Mijn pleidooi voor een meer open stelsel met meer samenwerking, meer integratie en minder achterhaalde belemmeringen wordt weerspiegeld in het WRR-rapport over de lerende economie. De WRR roept daarin op tot de vorming van brede regionale kennis- en ontwikkelingscentra en een gedifferentieerd onderwijsbestel. Hogescholen en universiteiten die zich niet laten leiden door hun verschillen maar door de kracht van hun samenwerking kunnen samen met ROC's aan die oproep voldoen. De HAN en de Radboud Universiteit zouden het voortouw kunnen nemen en minister Bussemaker kan met een open houding veel bijdragen, al was het maar door experimenten over de wettelijke grenzen heen toe te staan. Hbo-opleidingen aan de universiteit, wo-bachelor aan de hogeschool of gezamenlijk aanbod, waarom niet?

Dames en heren,

Een meer horizontaal stelsel in plaats van vasthouden aan de verticaliteit van de gescheiden verdiepingen, daar moeten we naar toe. Het zal nog wel even duren, maar zei Augustinus al niet dat geduld de metgezel is van wijsheid?

De huidige lichten studenten zullen er misschien nog niet van profiteren. Maar hun hbo-opleiding hier aan de HAN biedt ze al ontzaglijk veel mogelijkheden voor een prachtige toekomst. De lichten 2014 heeft nog geen last van het nieuwe studievoorschot, maar de volgende generatie zal fors in zich zelf moeten investeren. Hoe dan ook zal daar excellent en uitdagend onderwijs tegenover staan.

Annex 2 – INLEIDING HUIB DE JONG (HvA)

Hier een groot deel van de inleiding van Huib de Jong, rector HvA, bij de opening van het studiejaar.

HvA in een veranderende wereld

Kortom, we doen het goed! In kwaliteit en kwantiteit maakt het onderwijs van de HvA maatschappelijk verschil binnen en buiten de Amsterdamse metropoolregio. Dat ons onderwijs aan de maat is bleek vorig jaar ook nog eens uit de positieve waardering van ons kwaliteitssysteem door Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (<http://www.nvao.net>).

Goed bezig zijn is een ding. Goed bezig blijven en ook steeds beter worden is iets anders. Onze basis is stevig. Ons lange termijn beleid bestaat daarom voor een groot deel uit het voortbouwen op wat we nu al doen. Dat is geen eenvoudige opgave. We leven in een wereld die in hoog tempo verandert. Prestaties uit het verleden bieden dan ook geen garantie voor de toekomst. De jongeren nu bij ons beginnen en over vier of vijf jaar afstuderen moeten ook op de arbeidsmarkt van dat moment aan de slag kunnen. We hebben de maatschappelijke verplichting dat we in deze regio beginnende professionals afleveren die aan de verwachtingen voldoen.

Maar hoe kunnen we dat borgen en ook nog uitbouwen?

Om deze vraag te beantwoorden hebben we in de eerste plaats een aantal bakens nodig om ons op te oriënteren. Voor de analyse van hetgeen om ons heen gebeurt kunnen we een beroep doen op vele studies. Een aantal is daarbij toonaangevend. De leidraad van het hoger onderwijsbeleid, het rapport van de commissie Veerman, de strategische agenda van de Sociaal Economische Raad (SER), het recente rapport van de commissie Rinnooy Kan over deeltijdonderwijs en het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over de lerende economie. De WRR heeft in zijn gedegen studie naar de stand van de Nederlandse economie het bestaande onderzoek zorgvuldig op een rij gezet. De conclusie uit het rapport gaan heel specifiek over hoe wij ons als economie, maar ook als kennisinstellingen moeten veranderen om internationaal te kunnen blijven concurreren; ons maatschappelijk welzijn op peil te houden. De conclusies van met name het WRR-rapport vormen voor mij een belangrijk uitgangspunt, een route om de komende jaren met onze hogeschool op te koersen. De conclusie uit het rapport helpt ons in ieder geval op drie punten onze maatschappelijke opdracht voor de komende jaren vast te stellen: regionale inbedding, het versterken van de eigen identiteit, het opleidingsniveau.

Ik wil over ieder van deze punten iets zeggen.

1. Opleiden voor de regionale arbeidsmarkt

De HvA is de hogeschool van én voor Amsterdam. Het afleveren van geschikte professionals (Human Capital) voor de regio is daarom onze belangrijkste opdracht. We volgen hierin de veranderende vraag van onze partners op de Amsterdamse arbeidsmarkt door intensief samen te werken binnen de Amsterdam Economic Board; het belangrijkste Amsterdamse cluster van bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen als het gaat om kennis en innovatie.

We zien dat MBO-talent onnodig strandt in het HBO. En dat is jammer, want dat is weggegooid talent. Dat zijn slimme en gemotiveerde jongeren die de Amsterdamse kenniseconomie maar al te goed had kunnen inzetten. We gaan deze ambitieuze jongeren uit het MBO de hand reiken en zijn daarover met het Amsterdamse ROC's in gesprek. We denken erover om een community-college op te richten, waarin naast doorstroommodules ook daarop afgestemde 2-jarige opleidingen (associate degrees) worden ondergebracht.

Lange termijn ontwikkelingen, maar ook op korte termijn. We zien bijvoorbeeld ook dat er in de stad een tekort is aan ICT-specialisten. Tegelijk constateren we een grote groep werkloze hoogopgeleide professionals in andere sectoren. De HvA zet zich het komende jaar in om talenten zonder baan, die de overstap naar ICT willen maken, om en bij te scholen. Dit binnen het kader van de Human Capital Agenda van Amsterdam, waar we intensief bij betrokken zijn.

2. Toepasbare oplossingen voor vraagstukken uit de stad

De HvA profileert zich in de stad nadrukkelijk met het aanbieden van toepasbare oplossingen voor vraagstukken uit de stad. Hierin werkt de HvA nauw samen met andere kennisinstellingen binnen de Amsterdam Academic Alliance (AAA). Samenwerking lukt alleen als we dat doen met een duidelijke eigen identiteit, als je partners iets bijzonders te bieden hebt. Een mooi, al vaak gebruikt voorbeeld om dit duidelijk te maken is de doorvertaling van het door UvA ontwikkelde biologisch afbreekbare plastic naar concrete toepassingen. Vorig jaar presenteerden HvA studenten en onderzoekers van het programma Clean Tech een eerste prototype tafel waar het plastic in is verwerkt. De tafel is een metafoor geworden. Denk echter ook aan ons werk op het terrein van energiegebruik door software, de app voor dyslecten, de ondersteuning van het Amsterdamse armoedebeleid, de sensoren voor ouderen, die daardoor langer zelfstandig kunnen blijven.

3. Excellent onderwijs door ambitieuze professionals

HvA leidt studenten op voor de toekomst. Wij leren onze studenten hoe zij omgaan met complexe vraagstukken; de vraagstukken van de toekomst. Wij leiden studenten daarom op tot kritische denkers. Tot flexibele denkers, die over hun eigen vakgebied kunnen heen denken. Studenten aan de HvA zijn onderzoekende, creatieve studenten. Zij zijn in staat om hun kennis te verfijnen en uit te bouwen. Daarin worden zij door excellente docenten en lectoren gestimuleerd, uitgedaagd. Docenten ook die zich meer en meer met onderzoek bezig houden. De HvA faciliteert haar docenten in het streven naar excellentie, in het doen van onderzoek, in het vormen van haar studenten tot onderzoekende studenten. Afgestudeerden van de HvA zijn professionals, evidence-based werkende vakmensen. Hun opleiders zijn dat evenzeer.

In het streven naar een hoger opleidingsniveau van onze professionals ontdekken we dat het op gespannen voet staat met het streven het studiesucces te verhogen. In een toegankelijk hoger onderwijs zal verhoging van het opleidingsniveau al snel leiden tot daling van het rendement. Gegeven dit dilemma kiest de HvA voor kwaliteit: de waarde van ons diploma mag nooit ter discussie staan. Met de borging van deze kwaliteit is en blijft het onze dure plicht om het studiesucces aanmerkelijk te verhogen. Systematisch zijn we bezig obstakels in het curriculum weg te nemen en de motivatie van de studenten te stimuleren.

Annex 3 - ARTIKEL VLHORA OVER ONTWIKKELINGEN IN VLAANDEREN

Vlaanderen bijt in de hand die het voedt

Beste lezer

Na een eerste lectuur van de hooggestemde ambities van het regeerakkoord stroopten de Vlaamse hogescholen de mouwen op, want er was veel werk aan de winkel. De aandacht in het regeerakkoord voor tewerkstelling, de nadruk die er wordt gelegd op het Vlaamse kmo-weefsel, het belang van ondernemerschap, de valorisatie en marktgerichtheid van onderzoek, het leken even zoveel uitdagingen en oproepen aan de hogescholen om volop hun kwaliteiten en sterktes te tonen. Maar disproportionele besparingen op hun budget maken dat onmogelijk.

Jaar na jaar leggen de hogescholen de beste tewerkstellingscijfers van alle onderwijsniveaus voor. Dat komt omdat de hogescholen een groot aanbod huisvesten van zogenoemde Stem-opleidingen (science, technology, engineering, mathematics) en opleiden tot knelpuntberoepen (zoals zorgberoepen of leraren) en creatieve beroepen (zoals de gerenommeerde kunstopleidingen). De helft van de 114.000 studenten aan de hogescholen volgde het afgelopen academiejaar een Stem- of knelpuntopleiding. Bovendien is er nu al een sterke interactie tussen kmo's en de hogescholen, zowel op het gebied van opleiding en tewerkstelling, als voor praktijkgericht onderzoek, valorisatie van onderzoek en de marktgerichte innovatie.

23.000 studenten extra

Maar het engagement van de hogescholen dreigt onmogelijk gemaakt te worden door besparingen die het hoger onderwijs ongemeen hard zouden treffen. Terwijl het hoger onderwijs slechts 15 procent van het onderwijsbudget voor zijn rekening neemt, zou het een onevenredig veel groter deel moeten besparen - tot de helft van de totale onderwijsbesparing, wordt gefluisterd). Na de gestage groei (er kwamen de afgelopen vijf jaar 23.000 studenten bij in de hogeschoolopleidingen) en de al doorgevoerde besparingen, is het onmogelijk om met nog minder middelen onze rol te blijven spelen. De opleidingen aan de hogescholen zijn gemiddeld de goedkoopste van het Vlaamse onderwijs. In 2013 werd door de overheid 5.938 euro uitgegeven per hogeschoolstudent. Dat is bijna 2.000 euro per jaar minder dan voor een student aan de universiteit en 3.500 euro minder dan voor de gemiddelde leerling uit het middelbaar onderwijs. Ondanks stijgende loon- en andere kosten is dat bedrag met 900 euro per student gedaald ten opzichte van vijf jaar voordien.

Forse injectie

Een ad-hoc-commissie van het Vlaams Parlement die in 2010 de overgang voorbereidde van een deel opleidingen van de hogescholen naar de universiteiten (waar ze overigens meteen een stuk beter betaald worden), stelde al dat na de integratie een forse injectie in de hogeschoolopleidingen nodig was. Ook experts als Dirk Van Damme (Oeso) blijven pleiten voor de bestendiging van de grote deelname aan het hoger onderwijs en beseffen dat daartoe een inhaalbeweging nodig is. Willen we bovendien het hoger beroepsonderwijs (HBO5), dat belangrijk is voor de aanwending van elk talent en voor het oriënteringsproces, echt uitbouwen zoals ook in het regeerakkoord wordt aangekondigd, dan zijn ook daar middelen voor nodig.

Met elke besparing in de hogescholen schiet de regering zichzelf in de voet. Het wordt duidelijk dat deze Vlaamse regering ervoor kiest om minder zelf vanuit de publieke middelen in het hoger onderwijs te investeren en om (via hogere inschrijvingsgelden) een grotere bijdrage van het individu te vragen. Dat is niet de keuze van de hogescholen, maar het is wel onmogelijk met nog minder middelen een behoorlijke kwaliteit van onderwijs en begeleiding te bieden. Omdat de hogescholen al het slechtst gefinancierd zijn en ook niet uit onderzoeksmiddelen kunnen putten, dreigen de besparingen de hogescholen nog harder te treffen dan de universiteiten.

De conclusie is duidelijk. Het is onverstandig het paard op te eten dat mee de kar van het economisch herstel moet trekken en die knelpuntberoepen van kandidaten voorziet. We rekenen erop dat de Vlaamse regering de besparingen op het hoger onderwijs terugdringt en dat de minister van Onderwijs inzet op de kracht van de hogescholen door de overblijvende besparingen evenwichtig te verdelen.

Toon Martens, voorzitter / Marc Vandewalle, secretaris-generaal